

DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas lietuvių kalba	Dalyko (modulio) pavadinimas anglų kalba	Kodas
Žmogaus evoliucinė psichologija	Human Evolutionary Psychology	

Anotacija
Žmogaus evoliucinės psichologijos bendrųjų universitetinių studijų dalykas skirtas suteikti žinių apie žmogaus psichikos bei elgesio evoliuciją, skatinti kritiškai analizuoti evoliucinės psichologijos tyrimus ir teorijas, formuoti gamtamokslinį požiūrį į psichiką ir jos evoliuciją, skatinti reflektuoti biopsichosocialinę žmogaus prigimties sampratą. Kurso metu bus nagrinėjamos partnerio pasirinkimo, kooperacijos, agresijos, grupių veikimo, giminytės ir kitos temos evoliucinės psichologijos požiūriu.

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: Doc. dr. Antanas Kairys. Kiti: dr. D. Šorytė, V. Ivleva	Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas, Universiteto g. 9/1, Vilnius

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Bendrųjų universitetinių studijų

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Auditorinė	Pavasario ir rudens	Lietuvių, anglų

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: anglų kalbos mokėjimas B2 lygmeniu	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	48	82

Dalyko (modulio) tikslas
Modulio tikslas - suteikti žinių apie žmogaus psichikos bei elgesio evoliuciją, skatinti kritiškai analizuoti evoliucinės psichologijos tyrimus ir teorijas, formuoti gamtamokslinį požiūrį į psichiką ir jos evoliuciją, skatinti reflektuoti biopsichosocialinę žmogaus prigimties sampratą.

Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Žinos evoliucinės psichologijos vietą psichologinių žinių sistemoje, gebės taikyti pagrindines evoliucinės psichologijos teorijas ir sąvokas, analizuoti žmogaus psichikos bei elgesio evoliucines prielaidas, dėsningumus bei jų mechanizmus.	Paskaitos (probleminis dėstymas) su vaizdinės medžiagos demonstravimu, diskusijos, atvejų analizė, teksto analizė.	Egzaminas (testas raštu), atsiskaitymas už knygą.
Gebės taikyti evoliucinės psichologijos teorinius modelius ir tyrimų rezultatus aiškindamas individų ir grupių elgesį, vertindamas gilesnius psichikos reiškinių priežastinius ryšius.	Atvejų analizė, analitinio referato rengimas.	Referatas.
Gebės aiškiai ir etiškai pristatyti evoliucinės psichologijos teorijas ir tyrimų rezultatus, veiksmingai dirbti komandoje bei bendradarbiauti	Diskusijos, atvejų analizė, grupinis darbas, analitinio referato rengimas.	Referatas, egzaminas (testas raštu).
Gebės suprasti savo žinių ir evoliucinės psichologijos pateikiamų aiškinimų sąlyginumą, ribotumą bei reflektuoti pasaulėžiūrinius klausimus, susijusius su	Paskaitos (probleminis dėstymas) su vaizdinės medžiagos demonstravimu, diskusijos, atvejų analizė,	Egzaminas (testas raštu), referatas.

evoliucinės psichologijos prielaidomis.	teksto analizė.	
---	-----------------	--

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Pagrindinės psichologijos sąvokos. Psichologijos šakos ir teorijos. Pažintiniai procesai, asmenybės ypatumai, žmogaus raidos tarpsniai, socialinis žmogaus elgesys.	2						2		-
2. Evoliucinės psichologijos samprata. Evoliucinės psichologijos apibrėžimas, pagrindiniai klausimai ir temos. Evoliucinės psichologijos istorinė raida. Pagrindinės evoliucinės psichologijos teorijos. Evoliucijos mechanizmai. Bazinių išgyvenimo problemų sprendimas. Su maistu susijusios adaptacijos: pasišlykštėjimas, medžioklė, maisto preferencijos. Baimė kaip adaptacija.	4		2				6	4	1 knygos privalomos literatūros sąrašė 72 – 104 p. studijos.
3. Partnerio pasirinkimas. Baziniai partnerio pasirinkimo procesai. Moterų taikomos partnerio pasirinkimo strategijos. Vyrų taikomos partnerių pasirinkimo strategijos. Investavimo hipotezė. Trumpalaikio partnerio pasirinkimas, vyrų ir moterų skirtumas.	6		2				8	2	2 knygos privalomos literatūros sąrašė 114-125 p. studijos.
4. Agresyvus elgesys. Agresija kaip adaptacinių problemų sprendimas. Vyrų ir moterų agresyvumas. Lytinis dimorfizmas ir jo sąsajos su agresyviu elgesiu. Žmogūdysčių aiškinimas evoliucinės psichologijos požiūriu.	4		2				6	2	1 knygos privalomos literatūros sąrašė 300 – 311 p. studijos.
5. Tėvystė evoliucinės psichologijos požiūriu. Investiciją į vaikų auginimą aiškinančios teorijos. Vaikų auginimo kontekstiniai faktoriai. Tėvų – vaikų konfliktas.	2		2				4	2	1 knygos privalomos literatūros sąrašė 208 - 221 p. studijos.
6. Giminytė evoliucinės psichologijos požiūriu. Visuminis prisitaikymas. Hamiltono taisyklė. Visuminio prisitaikymo hipotezė pagrindžiantys įrodymai. Šeima evoliucinės psichologijos požiūriu.	2		2				4	2	2 knygos privalomos literatūros sąrašė 96 – 114 p. studijos.
7. Žmonių kooperacijos aiškinimas, remiantis evoliucine psichologija.	2		2				4	2	2 knygos privalomos literatūros sąrašė 81 – 95 p. studijos.

Reciprokinio altruizmo teorija. Socialinio kontrakto teorija. Brangaus signalizavimo teorija. Draugystė evoliucinės psichologijos požiūriu.								
8. Grupės evoliucinės psichologijos požiūriu. Grupės narių veiklos koordinavimas. Grupės hierarchija. Statusas. Lyderystės aiškinimas evoliucinės psichologijos požiūriu.	2		2			4	2	1 knygos privalomos literatūros sąraše 332 – 347 p. studijos.
9. Pažintinių procesų evoliucija. Pažintinių procesų ontogenezė. Psichikos teorija. Evoliucinės psichologijos pateikiamas pažintinių procesų raidos aiškinimas: atmintis, sprendimų priėmimas, kalba, intelektas.	4		2			6	2	1 knygos privalomos literatūros sąraše 395 – 404 p. studijos.
10. Asmenybės evoliucinės psichologijos požiūriu. Gyvūnų asmenybės. Gyvūnų asmenybės tyrimai. Žmogaus ir gyvūnų asmenybės panašumas.	2					2		-
11. Taikomieji evoliucinės psichologijos aspektai. Evoliucinės psichologijos taikomieji tyrimai. Evoliucinės psichologijos idėjų taikymas klinikinėje, organizacinėje bei pedagoginėje srityse.	2					2	4	3 knygos privalomos literatūros sąraše 353 – 379 p. studijos.
Iš viso	3 2		1 6			48	82	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Egzaminas (testas raštu)	55	Egzaminų laikymo laikotarpiu	<p>Atsakymai į klausimus (atvirus ir / ar uždarus) raštu. Numatoma pateikti 15-25 klausimų iš per paskaitas dėstytos ir savarankiškai studijuotos medžiagos. Klausimai tiek uždari, tiek atviri, skirtingo svorio.</p> <p>Egzamino raštu vertinimo skalė:</p> <p>(95-100): 10 pademonstruotos puikios žinios ir įgūdžiai;</p> <p>(85-94): 9 pademonstruotos geros žinios ir įgūdžiai;</p> <p>(75-84): 8 pademonstruotos žinios ir įgūdžiai yra aukščiau vidutiniškų;</p> <p>(65-74): 7 pademonstruotos žinios ir įgūdžiai, turi trūkumų;</p> <p>(55-64): 6 pademonstruotos žinios ir įgūdžiai, turi didelių trūkumų;</p> <p>(45-54): 5 atsakymai į pateiktus klausimus yra neišsamūs, neįsigilinama į klausimo esmę, atsakyti ne visi klausimai parodo esmines studento žinių spragas;</p> <p>(44-0): 4 (ir mažiau) nėra atsakyta į pateiktus klausimus arba atsakymai yra klaidingi ir akivaizdžiai</p>

			parodantys menką kurso žinių įsisavinimą. Testas gali būti atliekamas ir VU Elektroninių studijų ir egzaminavimo centre arba naudojant Virtualią mokymosi aplinką.
Atsiskaitymas už pasirinktą knygą iš keturių galimų	20	Semestro paskutinio mėnesio viduryje	10 klausimų (atvirų ir uždarų) testas, atsakymo į vieną klausimą įvertis nuo 0 iki 1.
Videofilmų stebėjimus ir diskusijas seminarų metu apibendrinantis referatas: <i>Elgesio ir psichikos adaptacinė funkcija</i>	25	Iki egzamino	12–15 tūkst. spaudos ženklų referate pristatomos pastebėtos adaptacijos (prie aplinkos, organizmų savitarpio), išryškinama elgesio prisitaikomoji funkcija, gyvūnų gebėjimai prisitaikyti. Referate remiamasi visuose filmuose stebėtais faktais, susiejant juos su kasdiniame gyvenime matomomis situacijomis. Videofilmų-seminarų lankymas privalomas. Referatas vertinamas 10 balų sistema. Įvertinimo kriterijai: pastebėjimų sistemiskumas (sugrupavimas, apibendrinimas) (3 balai), pastebėtų adaptacijų svarbos individo ar rūšies išlikimui atskleidimas (3 balai), susiejimas su kasdiniame gyvenime matomomis situacijomis (3 balai), darbo tvarkingumas, tinkama apimtis (1 balas).

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla	Prieiga internete ar VU bibliotekoje
KNYGOS ATSISKAITYMUI (PASIRENKAMA VIENA IŠ KETURIŲ)					
1. Morris D.	1998	<i>Plikoji žmogbeždžionė.</i>		V.: Vaga, 1998.	
2. Miller S. ir Kanazava S.	2008	<i>Kodėl gražiems gimsta dukterys: įvadas į evoliucijos psichologiją.</i>		V.: Tyto alba, 2008.	
3. Morris D.	2013	<i>Žmonių zoologijos sodas</i>		V.: Vaga, 2013.	
4. Harari Y. N.	2016	<i>Sapiens: glausta žmonijos istorija</i>		V.: Kitos knygos.	
Privalomoji literatūra					
1. Buss D.	2012	<i>Evolutionary Psychology: The New science of the Mind.</i>		Boston: Pearson /Allyn and Bacon.	
2. Hampton S.	2010	<i>Essential Evolutionary Psychology.</i>		Los Angeles et al.: SAGE	
3. Ray W.	2013	<i>Evolutionary Psychology. Neuroscience Perspective Concerning Human Behavior and Experience</i>		Los Angeles et al.: SAGE	
Papildoma literatūra					
1. Geher G.	2020	<i>Positive evolutionary psychology : Darwin's guide to living a richer life</i>		New York, NY : Oxford Universit	

				y Press	
2.	2011	<i>The Evolution of Personality and Individual Differences.</i>		Oxford: Oxford Universit y Press.	
3.	2009	<i>Oxford handbook of evolutionary psychology</i>		Oxford; New York [N.Y.] : Oxford Universit y Press	
4.	2005	<i>The Handbook of Evolutionary Psychology.</i>		Hoboken : Wiley	